

Les Franqueses

Un monestir recuperat

JOSEP ESPAR I TICÓ

Els espais geogràfics i històrics de les Terres de Ponent són molt desconeguts per a gran part de la població catalana. Es troben allunyats de la costa mediterrània, tot un pol d'atracció que té com a principal reclam la capitalitat de Barcelona.

La Noguera és una comarca molt important en tots els ordres: històric, artístic, agrícola... La seva capital, Balaguer, és una referència obligada en la història de Catalunya, per resumida que sigui.

En efecte, el resultat de la votació del Compromís de Casp convocat per decidir el successor del rei Martí l'Humà, mort sense testament, va excloure Jaume d'Urgell, i va instaurar la casa dels Trastàmara amb Ferran d'Antequera. El comte no va acceptar la decisió i va lluitar contra el rei nominat, però en perdre va ser desterrat a Xàtiva, i el seu castell arrasat. El Compromís de Casp i les seves conseqüències pesen tant en la història de Catalunya que, com ja s'ha dit, no hi ha cap llibre d'història, per breu que sigui, que eludeixi aquest fet. Encara avui són visibles les restes de l'enderrocament del "Castell Formós", els fonaments del qual queden en peu.

Al municipi de Balaguer trobem el monestir cistercenc de Santa Maria de les Franqueses, del qual resten l'església dedicada a la Mare de Déu, el celler, les estructures i els paviments de bona part del claustre. Escau incloure'l a la Ruta del Cister.

Els comtes d'Urgell van tenir una dedicació especial als monestirs del Cister que associaven a la repoblació de les terres acabades de conquerir als sarraïns (el 1105 es va conquerir Balaguer, i el 1149 Lleida). El monestir de

les Franqueses, adscrit a l'orde femení del Cister, va ser fundat l'any 1186 per la comtessa Dolça de Foix, vídua d'Ermengol VII comte d'Urgell. El seu fill Ermengol VIII d'Urgell va fer donació d'unes terres al marge dret del Segre, aigües avall de Balaguer.

El cenobi va tenir uns primers anys d'expansió fins al segle XIII, amb l'adquisició d'importants drets i propietats. A partir del segle XIV, va començar un procés de decadència que va durar fins al 1474. Aleshores, quan el papa Sixte IV el va suprimir, els béns del monestir es van lliurar a l'abadia de Poblet i el monestir va esdevenir un priorat.

L'any 1700, data en què es va vendre, el monestir va passar a mans privades i es va utilitzar com a habitatge i magatzem.

L'any 2003, el va adquirir l'entitat Identirama, amb el disseny de recuperar-lo i oferir-lo com un espai públic amb vocació pedagògica.

Un grup de ciutadans aplegats en el projecte Identirama, que vol mostrar un panorama global de la identitat catalana en tots els seus vessants, ha triat el monestir de Santa Maria de les Franqueses per crear al seu voltant un espai a l'aire lliure on es presentin els aspectes lingüístics, històrics, literaris, botànics, arquitectònics... característics de la identitat catalana.

LES FRANQUESES

Riu Segre al seu pas per Les Franqueses.

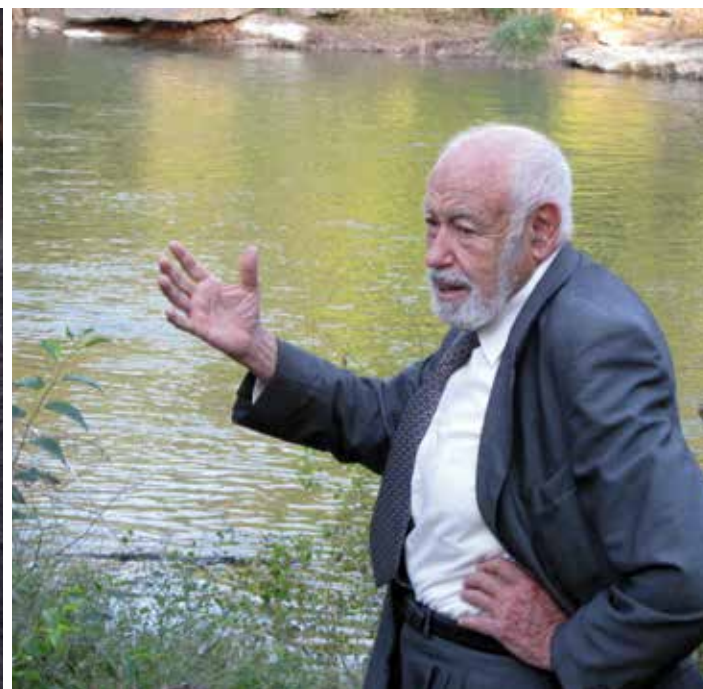
En la pàgina anterior, església del monestir de Santa Maria de Les Franqueses.

Per a més informació:

Ajuntament de Balaguer
Plaça Mercadal, 1
25600 BALAGUER
Tel. 973 44 52 00
ajuntament@balaguer.net
www.balaguer.cat

Consell Comarcal
de la Noguera
Passeig d'Àngel
Guimerà, 28-30
25600 BALAGUER
Tel. 973 448 933
consell@ccnoguera.cat
www.ccnoguera.cat

Horari d'atenció al públic:
De dilluns a divendres de
08:00 a 15:00 hores

LES FRANQUESES

Senyalització de l'itinerari de natura al Parc de Santa Maria de Les Franqueses.

Josep Espar i Ticó, impulsor de la recuperació de Santa Maria de Les Franqueses i el seu entorn.

Al bosc de ribera que voreja el riu Segre, el que a Balaguer s'anomena la bultra, s'han començat a senyalitzar els arbres, arbusts i espècies herbàcies a fi que els escolars els identifiquin, coneguin i estimin.

Una altra iniciativa important: al llarg del camí que porta al riu, s'han deixat escrites en uns petits monòlits poesies dels autors catalans més rellevants. És el Passeig de la poesia. La tria, inspirada en el llibre recent publicat per l'associació cultural ACCAT (Associació Conèixer Catalunya), atorga un gran protagonisme a la poesia històrico-patriòtica.

Arrenca des de la Renaixença amb l'obra "Oda a la Pàtria" de Bonaventura C. Aribau, i acaba amb Maria Mercè Marçal.

Hi ha un espai reservat per a cinc grans iniciatives:

1. El camí de la història. Es tracta d'un recorregut en què s'assenyalen les grans fites de la història de Catalunya i, paral·lelament, els fets més importants de la història de la humanitat. Així, per exemple, l'etapa del franquisme correspon a la Segona Guerra Mundial, o el Tractat dels Pirineus entre els reis Felip IV i Lluís XV de França és simultani amb la fi de la República i l'inici de la Monarquia a Anglaterra.

El terra del camí tindrà diferents colors d'acord amb les diferents etapes de la història de Catalunya: formació de la personalitat política fins al 988, independència i confederació del 988 al 1714, subjecció política fins

al 1932, etc. Aquesta distinció ajudarà els visitants a prendre consciència de la realitat històrica de Catalunya. Els espais tindran fites cada cent anys i estaran marcats amb oliveres que ja estan degudament plantades.

2. Un mapa de grans dimensions, dibuixat a terra, amb les diverses àrees lingüístiques i la mar Mediterrània com un gran llac que separa les Illes Balears de la resta. Totes les comarques estaran marcades amb les seves capitals. És un gran projecte que ja té assenyalades les terres que ocuparà.

3. Un espai de pícnic amb taules fixes sota una freixeda recentment plantada i, tot al voltant del marge, un seguit de monòlits amb dites populars que encara són vives. Aquesta activitat ajudarà a recordar-les i a refrescar-les en les converses habituals: "Tants caps, tants barrets", "Al pagès endarrerit, cap anyada li és bona", "Tal faràs, tal trobaràs", etc. A més d'enginyoses, són frases que mouen a l'assentiment o al somriure.

4. Un espai per a herbes aromàtiques.

5. I, com a element previ, un gran espai d'acolliment, sala de conferències, d'audiovisuals, bar...

Així doncs, la restauració del monestir, d'una gran bellesa i simplicitat, ha d'anar acompanyada de la construcció d'un gran entorn cultural que inciti les escoles a visitar-lo i tota la ciutadania de tot Catalunya a conèixer-lo. És amb aquesta confiança que s'hi està treballant. ■

gastroteca.cat

Gastronomia catalana, productes locals i turisme gastronòmic

El portal web on hi trobaràs informació dels productes agroalimentaris, on poder-los comprar, on tastar-los, com cuinar-los, fires, novetats, rutes gastronòmiques... tot un món al voltant del bo i millor de la nostra terra.